

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Кафедра теорії і методики викладання філологічних дисциплін у початковій школі

*До 100-річчя Національної
академії наук України*

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА НАВЧАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПОШУКИ

Збірник наукових праць

Випуск 14

Харків 2018

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглянуто проблему розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку. Акцентовано увагу на використанні різних видів і технік нетрадиційного малювання на заняттях з образотворчого мистецтва.

Ключові слова: *творчість, творчі здібності, трафарет, тамповка, штамп, монотипія, графіка, кляксографія, набризг, конструювання.*

В статье рассмотрена проблема развития творческих способностей детей дошкольного возраста. Акцентировано внимание на использовании различных видов и техник нетрадиционного рисования на занятиях по изобразительному искусству.

Ключевые слова: *творчество, творческие способности, трафарет, тамповка, штамп, монотипия, графика, кляксография, набрызг, конструирование.*

The article deals with the problem of development of creative abilities of children of preschool age. The emphasis is placed on the use of different types and techniques of non-traditional drawing on the lessons of fine arts.

Key words: *creativity, creative abilities, stencil, tampon, stamp, monotype, graphics, kljaksografiya, sapphire, design.*

Глибокі перетворення, що відбуваються в усіх сферах нашого суспільства, не могли не відбитися на системі освіти, яка безпосередньо визначає інтелектуальний потенціал країни в майбутньому. Сучасне суспільство потребує людей, які мислять не шаблонно, творчо відшукують нові шляхи рішення запропонованих задач, уміють знаходити вихід із проблемної ситуації. Відтак стає важливим вияв та підтримка творчості дітей, починаючи з раннього віку. Про це зазначено в оновленому Базовому компоненті дошкільної освіти, законах України «Про дошкільну освіту», Національній доктрині розвитку освіти. Дошкільні навчальні заклади стають важливішою ланкою в системі освіти, які здатні формувати основу для позитивного розв'язання цієї проблеми [1].

У формуванні творчості особлива роль відводиться уяві (Л.С. Виготський, Е.В. Ільєнко, В.В. Давидов, О.М. Дяченко, В.Т. Кудрявцев та ін.). Саме розвинена творча уява породжує нові образи, що складають основу творчості [2].

Розвивати творчі здібності треба із самого малечку, оскільки навчати набагато легше, ніж переучувати, ламаючи встановлені звички. Перед дитиною дошкільного віку постають творчі завдання й проблеми на кожному кроці. І треба допомогти юній особистості розв'язувати їх так, щоб на незміцнілий розум не падав потужний потік зайвої інформації. Тоді оволодіння навичками творчості допоможе їй у майбутньому знаходити вихід із будь-якої життєвої ситуації.

Дитина сама собою – митець, бо, як усякий митець, вона думає образами; нам же треба допомогти цим мистецьким нахилам виявитися, аби не зіпсувати дитячу творчу фантазію [3].

Мета статті: Аналіз особливостей розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку під час використання різних технік нетрадиційного малювання на заняттях з образотворчого мистецтва.

Виклад основного матеріалу: В. Сухомлинський свого часу наголошував: «Між рукою і мозком існує багато зв'язків, які діють двосторонньо – рука розвиває мозок; мозок розвиває руку, роблячи її інструментом творчості, знаряддям і джерелом думки» [4].

Творчість, або творча діяльність – це така діяльність людини, яка створює дещо нове. Усе одно, чи буде це створене творчою діяльністю якої-небудь речі зовнішнього світу або відомою побудовою розуму або почуття, яке і виявляється тільки в самій людині [6, с. 75].

Напрошується висновок: дитяча вигадка відрізняється від зрілої творчості тим, що перша є творчістю лише в психологічному відношенні (дитина створює нове для себе), а друга – і в психологічному, і в соціальному (створюється нове для себе, що є новим для всіх).

Саме в дошкільному віці закладаються всі основи всього майбутнього

розвитку людства. Дошкільний вік – найважливіший етап розвитку і виховання особистості. Цей період – це залучення дитини до пізнання навколишнього світу, період його початкової соціалізації. Саме в цьому віці активізується самостійність мислення, розвивається пізнавальний інтерес дітей і допитливість.

Для розвитку творчих здібностей дошкільників необхідно звертати велику увагу на утворення глибоких і міцних систем знань, умінь і навичок, на стимуляцію самостійної діяльності дітей, на формування стійких творчих інтересів. Під час навчання та виховання дитина підіймається на новий ступінь розвитку своєї особистості, розвивається її мислення, творчі здібності, самостійність. Дитина вчиться керувати своєю увагою, розвивається її пам'ять, уява, воля. На цьому психічному тлі відбувається розвиток творчої активності дітей дошкільного віку, що сприяє зростанню їхніх творчих здібностей. Як уже раніше зазначалося, творчі здібності розвиваються й реалізуються в процесі творчої діяльності.

В останні роки в системі дошкільної освіти відбуваються кардинальні зміни. На перший план висувається ідея саморозвитку особистості, її готовності до самостійної діяльності.

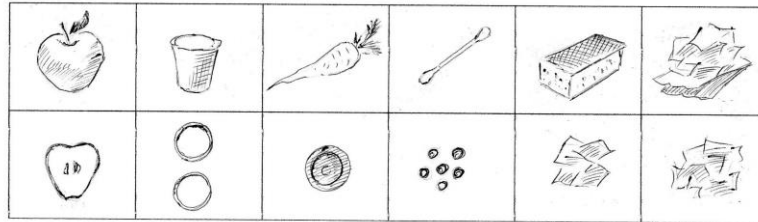
Мистецтво відіграє величезну роль у формуванні особистості, у вдосконаленні почуттів, у сприйнятті явищ життя і природи. Спілкування з творами мистецтва, що відображають дійсність і сферу людських почуттів, сприяє формуванню естетичного свідомості.

Формування творчої особистості – одна з найважливіших завдань педагогічної теорії і практики. Найбільш ефективним засобом для розвитку творчого мислення та уяви дітей є художньо-творча діяльність.

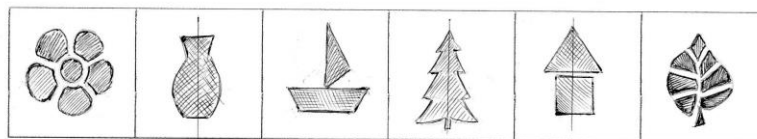
Діти дуже люблять малювати, і їхні перші творчі пошуки проявляються вже в дитячому садку. І ось тут постає завдання перед вихователями: як розвинути, зацікавити малюка, навчити його через різні види зображувальної діяльності відтворювати навколишній світ. Так з'явилися малюнки, створені шляхом поєднання фарб різних кольорів (кляксографія), малювання

пальчиками, кулачками, долоньями (птахи, квіти, сліди, дощик), весела «клякса-малякса», монотипія, використання трафаретів та штампів із різних матеріалів. Усе це й розвиває в дітей фантазію, приносить дітям радість, пробуджує їхню уяву, формує творчу особистість.

Штampi з різних матеріалів

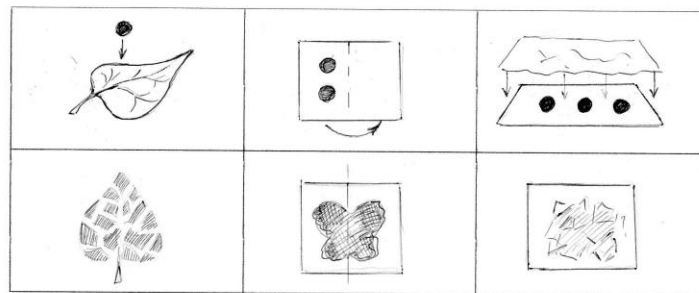

Трафарети

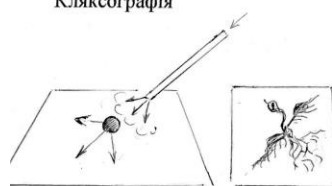

Монотипія

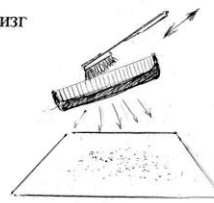
● – фарба

Кляксографія

Набризг

Нетрадиційні техніки – це поштовх до розвитку уяви, творчості, прояву самостійності, ініціативи, вираження індивідуальності. Застосовуючи й комбінуючи різні способи зображення в одному малюнку, діти вчаться думати, самостійно вирішувати, яку техніку використовувати, щоб той чи той образ вийшов виразним. Малювання з використанням нетрадиційних технік зображення не стомлює дітей, у них зберігається висока активність, працездатність протягом усього часу, відведеного на виконання завдання. Можна сказати, що нетрадиційні техніки дозволяють, відійшовши від

предметного зображення, висловити в малюнку почуття й емоції, дають дитині свободу і вселяють упевненість у своїх силах. Володіючи різними техніками й способами зображення предметів або навколишнього світу, дитина отримує можливість вибору [5].

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває виховання в дошкільнят художнього смаку, формування в них творчих умінь, усвідомлення ними почуття прекрасного.

Отже, нетрадиційна техніка не дозволяє копіювати зразок, що дає ще більший поштовх до розвитку уяви, творчості, самостійності, ініціативи, прояву індивідуальності.

Дитина отримує можливість відобразити свої враження від навколишнього світу, передати образи уяви, утіливши їх за допомогою різноманітних матеріалів у реальні форми. А головне те, що нетрадиційне малювання відіграє важливу роль у загальному психічному розвитку дитини. Адже самооцінним є не кінцевий продукт – малюнок, а розвиток особистості: формування впевненості в собі, у своїх здібностях, самоідентифікація у творчій роботі, цілеспрямованість діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воспитание дошкольника в труде / под ред. В. Г. Нечаевой. Москва: .Просвещение, 1983. – 207 с.
2. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. Москва: .Просвещение, 1997. – 96 с.
3. Котляр В.П. Основи образотворчого мистецтва та методика керівництва образотворчою діяльністю дітей. – Запоріжжя: Канон, 2006. – 200 с.
4. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: в 5-ти томах. – Київ: Радянська школа, 1977. – Т. 4. – 144 с.
5. Чен Н.В Нетрадиційні техніки зображення. – Харків: «Скорпіон», 2007. – 29 с.
6. Шульга Л. М. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях з малювання. – Київ, 1995. – 126 с.